

IRODALOMTÖRTÉNETI DOLGOZATOK

---

(137)

STOLL BÉLA

MAGYAR VERS AZ 1540-ES ÉVEKBŐL

SZEGED

1981

ACTA UNIVERSITATIS SZEGEDIENSIS
(SECTIO PHILOLOGICA)

Nyelv és irodalom I. 1955.

Nyelv és irodalom II. 1956.

Irodalom I. 1958.

Irodalom II. 1959.

Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Tomus I. (1960—1961). 1961.

Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Tomus II. 1962.

Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Tomus III. 1963.

Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Tomus IV. 1964.

Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Tomus V. 1965.

Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Tomus VI. 1966.

Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Tomus VII. 1967.

Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Tomus VIII. 1968.

Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Tomus IX. 1969.

Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Tomus X—XI. 1971.

Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Tomus XII. 1972.

Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Tomus XIII. 1973.

Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Tomus XIII. Supplementum I.

1973. Csukás István: Jókai és a nemzetiségek.

Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Tomus XIII. Supplementum II.

1973. Даниел Якош: Вопросы содержания и формы в теории литературы Г. В. Плеханова

Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Tomus XIV. 1976.

Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Tomus XV. 1977.

Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Tomus XVI. 1978.

Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Tomus XVII. 1981.

Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Tomus XVIII. 1981.

ISBN 963 481 216 3

HU ISSN 0324—6523 Acta Univ. A. József Nom.

HU ISSN 0586—3708 Acta Hist. Litt. Hung.

STOLL BÉLA

MAGYAR VERS AZ 1540-ES ÉVEKBŐL

A vers kézirata az Országos Levéltárban van. (Battyhány-lt. P. 1313. 267. cs.) Korát hozzávetőleg Gerézdi Rabán határozta meg. A szöveg a végén csonka. A versfők ezt adják ki: DEMETRJWS CH. Csonka az első versszak is, szövegéből a másoló csak néhány szót irt le. Közlésünk csak abban nem egyezik az eredetivel, hogy az ipszilonokról elhagytuk a két pontot.

De hogh nem lath dolgod hoz [!]

En yol lathom mynth eled ez wylagoth, merth te kedwez kylemb kylemb faythalan-
sagnak hogh ky myath el wezthed az menny orzaghnak [!]

Megh wthalad kyk the neked yo thanachoth adnak es yelennen theged belchesegre
thanythnak Nynch foganatthya the benned semy Jozagnak

Erkewlhedrewl faythalan newezhethlek dolgaydrol okthalannak Jthelhethlek
azerth theged pokolthwl en yghyn felthlek

Thekynch hathra Am wthanad rethenethes halal es Jsthennek haragya feyed feleth
al labad alath pokolnak thorka thythwa al.

Rethenethes Jffywysagh azthynen elethed Mynth mendergew[s?] feyemeth yegethed es
nagh sokzor lelkemeth bynben eythed.

Jay theneked ha nem gondolz yol Jgedrewl merth mayd weznek erews zamoth
elethedrewl thellessegelel megh fyzech mynden bynedrewl

Wed ezedben ky theremtheth ez yl zepssegelel Ekessytheth az ewnen zemylyre azerth
nekyn tharthozol nagh thyzthessegelel

Sokzor walaz nagh zegenth dolgaydban merth apossagh zemeydeth Tharthya ho-
malban bolond keppel lelechzel nagh sok gonozban

Chylagodoth fenythwl megh fozthothad Angyalydoth the melewled el wadythad
Jffywysagnak zep wyragath sarban thopotthad

Ha nem feled theremtew ysthenedeth de chak nyzned az thynen thyzthessegedeth ne
alaznad yo hyredeth es yo newedeth

EIN UNGARISCHES GEDICHT AUS DEN 40-ER JAHREN DES 16. JHS.

Das Gedicht, moralischer Tadel eines sittenlosen, unzüchtigen Lebens, ist zum erstenmal hier publiziert. Es ist weder signiert, noch datiert, die Abschrift ist nicht vollständig, hat aber ein orientierendes, wennschon fragmentarisches Akrostichon: DEMETRJUS CH. Der profane Text aus dem Batthyány-Archiv (jetzt im Landesarchiv, Budapest) ist in der Entwicklungsgeschichte der ungarischen Dichtung von grosser Bedeutung.

IRODALOMTÖRTÉNETI DOLGOZATOK

KIADJA

A SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM MAGYAR IRODALOMTÖRTÉNETI INTÉZETE

1. *Halász Előd*: Vörösmatry és Toldy. 1956.
2. *Pósa Péter*: Babits Mihály: „Kárvavár”. 1956.
3. *Halász Előd*: Bevezetés a Faust II. részéhez. 1956.
4. *Juhász Gyula* elfelejtett Anna-versei. 1956.
5. *Vág Sándor*: A „La Hongrie Républicaine” és Juhász Gyula. 1956.
6. *Berczik Árpád*: Raimund pályakezdése hazánkban. 1958.
7. *Keserű Bálint*: Adalékok Rimay és Báthoriak kapcsolatához. 1958.
8. *Kovács Sándor*: Szepsi Csombor Márton prózastílusához. 1958.
9. *Kordé Imre*: Néhány adat Csokonai „Kulturá”-jának keletkezéséhez. 1958.
10. *Kálmán László*: Molnár György, a realista színjátszás előfutára. 1958.
11. *Nacsády József*: A szegedi parasztnovella keletkezése. 1958.
12. *Kiss Lajos*: Simon István költészete. 1958.
13. *Ilia Mihály*: A Holnap születése. 1959.
14. *Péter László*: Juhász Gyula és a „fekete báró”. 1959.
15. *Nacsády József*: Két kirándulás. 1959.
16. *Kovács Sándor Iván*: Az európai humanista hagyomány szerepe Szepsi Csombor Márton írói fejlődésében. Csombor és Bonifacio. 1960.
17. *Kiss Lajos*: A műveszi tükrözés kérdéséhez. 1961.
18. *Kiss Lajos*: Mégegyszer a műveszi tükrözésről. 1961.
19. *Nacsády József*: Jókai műveinek lengyel alakjai. 1961.
20. *Kiss Lajos*: Modernizmus, formakultúra, korszerűség. 1961.
21. *Kovács Sándor Iván*: Rimay János és Érsek András. 1961.
22. *Biró Ferenc*: Egy XIX. század eleji kódex Csokonainak tulajdonított versei. 1961.
23. *Kordé Imre*: A XVII. századi Szeged és folklorisztikus elemek az Etlékában. 1961.
24. *Nagy Géza*: Adalék Vörösmarty 48-as szerepléséhez. 1961.
25. *Péter László*: Juhász Gyula „újságírói sikere”. 1961.
26. *Ilia Mihály*: A Nyugat és a Holnap. 1961.
27. *Krajkó András*: Juhász Gyula és az első világháború. 1961.
28. *Biró Ferenc*: A Mindenes Gyűjtemény (1789—1792) szerkesztőjének nyelv- és irodalomszemléletéhez. 1962.
29. *Nacsády József*: Jókai „Delejártság”-áról. 1962.
30. *Juhász Antal*: Thury Zoltán a Szegedi Naplónál. 1962.
31. *Ilia Mihály*: Juhász Gyula költészetének motívumairól 1908—1911 között. 1962.
32. *Krajkó András*: „Piros pecséttel nyílik a titok”. 1962.
33. *Szabolcsi Gábor*: József Attila expresszionizmusának kérdéséhez. 1962.
34. *Keserű Bálint*: Epikéteosz magyarul — a XVIII. század elején. 1963.
35. *Vörös László*: Az „új hit” motívum tartalma Juhász Gyulanál. 1963.
36. *Kovács Sándor Iván*: A „Forum” szerepe felszabadulás utáni irodalmunk történetében. 1964.
37. *Krajkó András*: A „keresztény kurzus” művelődéspolitikájáról. 1964.
38. *Cseri Lajos*: A stílus fogalmi és a korstílusok problémája. 1965.
39. *Ilia Mihály*: Hatvány Lajos folyóirata: az Esztendő. 1965.
40. *Scheiber Sándor—Zöldes Jenő*: Ady Endre levelei Révész Bélához. 1965.
41. *Tamás Attila*: Vajda János Alfréd regénye c. műve a magyar romantika néhány problémája. 1965.
42. *Keserű Bálint*: A magyar protestáns-polgári későhumanizmus néhány problémája. 1966.
43. *Kovács Sándor Iván*: Dante neve százötven év magyar irodalmában. 1966.
44. *Ilia Mihály*: Egy vers értelmezésének lehetőségei (Ady Endre: Az ős Kaján). 1966.
45. *Vörös László*: Illyés Gyula lírájának realizmusa. 1967.
46. *Csukás István*: Ján Smrek Petőfi-fordításairól. 1967.
47. *Nacsády József*: Jókai és népiesség az 1850-es években. 1967.
48. *Kovács S. I.—Kulcsár P.*: Régi magyar írók és prédikátorok kiadatlan levelei. I. 1967.
49. *Keserű Bálint*: Ujfalvi Imre és a magyar későreneszánsz. 1968.
50. *Horváth Károly*: A magyar felvilágosult klasszicista dráma a műfaj kelet-európai fejlődésében. 1968.
51. *Ilia Mihály*: Juhász Gyula Tömörkény-kultusza és Tömörkény-életrajzában kiadástörténete. 1968.
52. *Tamás Attila*: József Attila költészetével rokon sajátosságok Radnóti Miklós lírájában. 1968.
53. *Kovács S. I.—Kulcsár P.*: Régi magyar írók és prédikátorok kiadatlan levelei. II. 1968.
54. *Keserű Bálint*: Ujfalvi Imre és az európai „későhumanista ellenzék”. 1969.
55. *Cseri Lajos*: Adalékok Döbrentei Erdélyi Múzeumának irodalomszemléletéhez. 1969.
56. *Csukás István*: Ady és Ivan Krasko. 1969.
57. *Krajkó András*: Az ellenforradalmi rendszer irodalompolitikájának kialakulása. 1969.
58. *Tamás Attila*: A „kép” problematikája a költői műalkotásban. 1969.
59. *Kovács S. I.—Kulcsár P.*: Régi magyar írók és prédikátorok kiadatlan levelei. III. 1969.
60. *Jankovics József*: Zilahy János legációsi levele Bethlen Miklóshoz (?) 1692-ből. 1969.
61. *Dankó Ádám*: Adatok Torockai Mátéről. 1969.
62. *Bán Imre*: Ismeretlen adatok Otrokocsi Főris Ferenc életéhez. 1969.
63. *Kulcsár Péter*: Az óbudai egyetem Heltai Gáspár Krónikájában. 1971.
64. *Olasz Sándor*: Heltai Gáspár 56. meseje és a Tinódi-Cronica címlapja. 1971.
65. *Szabó T. Attila*: Ifj. Heltai Gáspár élete és helyesírása ismeretéhez. 1971.
66. *Ótvös Péter*: Thoraconymus Mátyás. 1971.
67. *Nussbächer Gernot*: Adatok Gyulafi Lestár utazásaihoz. 1971.
68. *Balázs Mihály*: Ecsedi Báthori István levelei Bocskaihoz. 1971.
69. *Somogyi Dániel*: Rimay János levele Kővárból Perneszy Erzsébethez. 1971.
70. *Keserű Bálint*: Az Ujfalvi-per jegyzőkönyve. 1971.
71. *Jakó Zsigmond*: Miskolci Csulyak István peregrinációs albuma. 1971.
72. *Tonk Sándor*: Rozgonyi Sutor (Varga) János. 1971.
73. *Kovács Sándor Iván*: Utelíró utazók — utazási irodalom a XVI—XVII. században. 1971.
74. *Bácskai Antal*: A Zrínyiek erdélyi kapcsolataihoz. (Levelek 1654—1679-ből). 1971.
75. *Wittman Tibor*: Az Újvilág képe Comenius didaktikai műveiben. 1971.

76. Holl Béla: Tasi Gáspár. (Adalékok XVII. századi fordítási irodalmunk történetéhez.) 1971.
77. Czeglé Imre: Amosius korai magyar tanítványai. (Ismeretlen franekeri disputációk 1624—1625-ből.) 1971.
78. Németh S. Katalin: Borsáti Ferenc Metamorphosis-a. (A protestáns barokk kérdéséhez.) 1971.
79. Szauder József: Tizenhetedik századi magyar utazó Spanyolországban. 1971.
80. Esze Tamás: Kolozsvári könyvek Baranyában. 1971.
81. Tarnócz Márton: Egy kuruckori vers szövegtörténetéhez. (Descriptio fortunae inconstantiae.) 1971.
82. Gál István: Erdélyi levelek a British Museum-ban. 1971.
83. Jankovics József: A levélíró Bethlen Miklós arcképéhez. (Két kiadatlan levél közlésével.) 1971.
84. Csukás István: Adalékok a két világháború közötti magyar—szlovák irodalmi kapcsolatokhoz. (Harcok Petőfi szellemi hagyatéka körül.) 1972.
85. Nacsády József: Az irodalmi népiesség és az 1848–49-es forradalom. 1972.
86. Horváth Károly: A felvilágosodás korának irodalmi irányzatai a közép-kelet-európai irodalmakban. 1972.
87. Krajtkó András: A Nyugat kritikájának változásai 1919 után. 1972.
88. Illa Mihály: Egy Nyugat-kortárs Erdélyben. (Tompai László költészetéről.) 1972.
89. Pósa Péter: Keats esztétikájáról és költészetéről. (Halálának százötvenedik évfordulójára.) 1972.
90. Nagy Barna: Tervezet Ecsedi Báthori István műveinek kiadására. 1972.
91. Kovács S. I.—Kulcsár P.: Szepsi Csombor Márton ismeretlen értékei. 1972.
92. Jankovics József: A Pápai Páriz család angol kapcsolatainak történetéhez I. (Ifjú Pápai Páriz Ferenc londoni levelei.) 1972.
93. Vörös László: Az esztétikai valóságfogalom néhány vitás kérdése. 1973.
94. Csetri Lajos: Egy Csokonai-vers keletkezéstörténetéhez. (A reményhez.) 1973.
95. Horváth Iván: Balassi poétikája. (Kérdések.) 1973.
96. Olasz Sándor: A kálvini művészetfelfogásról és magyarországi kisugárzásáról. 1973.
97. Balázs Mihály: Andrzej Frycz-Modrzewski. (Halálának négyszázadik évfordulójára.) 1973.
98. Németh S. Katalin: A Pécsi disputa szövegeiről. 1973.
99. Benda Kálmán: Filiczki János levele 1605-ből. 1973.
100. Somi Éva: Az újsztoicizmus (Lipsius) hatásának nyomai Borsos Tamás naplójában. 1973.
101. Merényi Varga László: Thordai János Epiktetosz-fordításának stíluskérdéséhez. 1973.
102. Zentai Mária: Rimay-hatás Thordai János szövegeiben. 1973.
103. Varga Imre: Egy bűzdosó énekünk történetéhez. 1973.
104. Jankovics József: Ismeretlen panaszének a kuruckorból. 1973.
105. Agárdi Péter: Adalék a Zrínyi- és Gyöngyösi-hagyomány párhuzamos történetéhez. (Könyvi János: Magyar hadi román, 1779.) 1973.
106. Laddányi Sándor: Aranka György levelei Ráday Gedeonhoz. (1789—1791.) 1973.
107. Csukás István: Vajansky műveinek magyar világa. 1976.
108. Vörös László: A tükrözés kategóriája Marx filozófiájában. 1976.
109. Sipka Sándor: Beöthy Zsolt irodalomtörténeti tankönyve a középiskolai oktatásban. 1976.
110. Baranyai Zsolt: Naturalista szemlélet és szecessziós kompozíció. (Egy Brödy-novella elemzése.) 1976.
111. Szigeti Lajos: A „felöltés” vállalása József Attila költészetében. (József Attila Kosztolányi-bírálatának lírai fedezete.) 1976.
112. Scheiber S.—Zsoldos Z. F.: Mikszáth Kálmán levelezéseiből. 1976.
113. Csukás István: Ady nemzetiesség-szemlélete. 1977.
114. Nacsády József: Ady és az Arany-hagyomány. 1977.
115. Krajtkó András: Harckok Ady irodalmi örökségéről. 1977.
116. Illa Mihály: Egy Ady-motívum tanulságai. 1977.
117. Szigeti Lajos: Egy Ady-vers értelmezéséhez. (Kocsi-út az éjszakában.) 1977.
118. Papp István: Az Edgar Poe-i életérzés Ady költészetében. 1977.
119. Vörös László: Ady és Csinszka. (Gondolatok Robotos Imre könyvéről.) 1977.
120. Baranyai Zsolt: Adalékok Ady és Csáth Géza kapcsolatához. 1977.
121. Nacsády József: A „hallgató” Arany és az „Öszikék”. 1978.
122. Csukás István: Vajda János és a nemzetiesség kérdése. 1978.
123. Papp István: Az Edgar Poe-i életérzés Ady költészetében II. (Motívumvizsgálat) 1978.
124. Krajtkó András: A magyar farsang 1927-ben. (Vitéz Makkai Sándor Ady-könyvéről.) 1978.
125. Illa Mihály: Juhász Gyula kiadatlan főljegyzései Adyról. 1978.
126. Baranyai Zsolt: Krúdy Gyula: Boldogult úrfikoromban. 1978.
127. Vörös László: A Babits-líra egyik kulcsmotívumáról. 1978.
128. Szigeti Lajos: A „Szabad-ötletek jegyzéke” és a kései versek. (József Attila költészetének néhány motívumához.) 1978.
129. Csukás István: A nemzetiességi kérdés Kemény, Jósika, Madách és Eötvös műveiben. 1981.
130. Nacsády József: Móra Ferenc és a szegedi novellista hagyományok. 1981.
131. Kiss Lajos: Németh László, a gondolkodó. 1981.
132. Szigeti Lajos: Az „édes mostoha”. József Attila anyaverseihez. 1981.
133. Horváth Béla: Népszokások József Attila költészetében. 1981.
134. Lengyel András: Juhász Gyula kiadatlan levelezéséből. 1981.
135. Balázs Mihály: Veronai Gábor és Szanoki Gergely verses vitája. 1981.
136. Németh S. Katalin: Egy elveszettnek hitt Sylvester-nyomatvány. 1981.
137. Stoll Béla: Magyar vers az 1540-es évekből. 1981.
138. Téglásy Imre: A latin purizmus. Keresztény vagy pogány humanizmus? 1981.
139. Örvös Péter: Három psalmus a „Paradoxa” fényében. 1981.
140. Horváth Iván: Padovában esztétikát tanulni. 1981.
141. Holl Béla: Adatok David Chytraeus magyarországi vonatkozásairól. 1981.
142. Mátyás György: Jean Bodin és a magyar későreneszánsz. 1981.
143. Szőnyi György Endre: Comenius asztrológiai világképe. 1981.
144. Jankovics József: Apáczai hatása Bethlen Miklós pedagógiai törekvéseire. 1981.
145. Szőnyi László: „Tükröcske. Egy ficzkópoéta számára.” (Ungvárnemzeti Tóth László kritikai fogadtatása.) 1981.
146. Csetri Lajos: Berzsenyi A közelítő től című versének előtörténetéhez. 1981.
147. Kocsiszkó Éva: Berzsenyi Dániel mimesziszelmélete (Részlet tanulmány a Poétai Harmonistia magyarázatához.) 1981.
148. Zentai Mária: Vörösmarty Mihály: A Rom. (Elemzés.) 1981.
149. Lukács Sándor: A Dalhon folytatása. 1981.
150. Szabó Mihály: A vén cigány „háttér” az 1850-es években. 1981.

Különlenyomat az Acta Historiae Litterarum Hungaricarum XVIII. (1981) kötetéből
 Felelős kiadó: a József Attila Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának Dékánja
 81-312—Szegedi Nyomda